

نکین درخشان اسلام در اشبیلیه تحلیل تاریخی فصوص الحکم ابن عربی

مسعود احمدی افزادی*

چکیده

ابن عربی یکی از شخصیت‌های مهم عرفان نظری در جهان اسلام است. او بواسطه استفاده از مرده ریگ عرفای بزرگ اسلامی و بویژه ایرانی از یکسو و نیز برخورداری از میراث فکری متفکران مسلمان در غرب سرحدات اسلامی و بویژه اشبیلیه یا همان سویل، جایگاه منحصر به فردی در میان عارفان مصنف مسلمان دارد. منزلگاه فرهنگی اندلس بعنوان خط تقارن فکری عرفان اسلامی با عرفان مسیحی و بخصوص با عرفان یهودی برآمده از پس قرن‌ها در این نقطه از زمان و مکان و تأثیرگذاری ابن‌عربی بر این جریانها ضرورت شناخت مستمر او را با قلم‌های مختلف بیشتر نشان می‌دهد و در این میان او را باید با فصوص الحکم در ترازوی شناخت قرار داد؛ چرا که این اثر بزرگ ابن‌عربی محصول جدی جریان تاریخی عرفان اسلامی و اندلس است. شارحان زیادی

۷۳

* استادیار گروه ادیان و عرفان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال؛ masoodahmadi110@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۵/۱/۱۵ تاریخ تأیید: ۹۵/۳/۸

سال ششم، شماره چهارم
بهار ۱۳۹۵
صفحات ۷۳-۱۰۰

فصوص الحکم را شرح کرده‌اند که همه لزوماً دست ارادت به مصنف نداده‌اند بلکه آراء او را در شرح‌هایشان نقد نیز کرده‌اند لکن همه او را به بزرگی فکر در این اثر ستوده‌اند. نوشتار حاضر نگاهی تحلیلی به شخصیت محیی‌الدین می‌اندازد و فصوص الحکم را در ترازوی نگاه مصنف و شارحان آن مورد بررسی شناختی شکلی و محتوایی قرار می‌دهد تا از زوایای این شناخت، جستارهای بعدی را بصورت تطبیقی در محیط بین‌الادیانی اندلس بهتر بتوان انجام داد و اندیشه‌های این بزرگمرد مکتب اندلس را در نقطه تقارن فرهنگها بهتر درک کرد.

کلیدواژه‌ها: محیی‌الدین، ابن‌عربی، اندلس، فصوص الحکم، حکمت، انبیا، وحدت وجود، کلمه، تصوف

* * *

زندگی و شخصیت ابن‌عربی

ابوعبدالله محیی‌الدین محمد بن علی بن محمد بن‌العربی الطائی الحامی اندلسی (۵۶۰-۶۳۸ ه. ق. ۱۱۶۵-۱۲۴۰ م.) معروف به شیخ اکبر، اندیشمند عارف و صوفی بزرگ جهان اسلامی، در مشرق زمین، ابن‌عربی خوانده میشد تا از ابوبکر ابن‌عربی قاضی، محدث و فقیه اندلسی متمایز شود. ابن‌عربی در ۲۷ رمضان ۵۶۰ ه. ق. ۷ برابر با اوت ۱۱۶۵ م. در شهر مرسیه^۱، در جنوب شرق اندلس^۲ در خانواده‌ی اشرافی و البته پرهیزگار چشم به جهان چشم گشود.^(۱) وی در کودکی به همراه پدرش به اشبیلیه^۳ رفت و تحصیلات خود را آغاز نمود. بنابر بررسیهای محققان یکی از عموهای ابن‌عربی بنام عبدالله نیز صوفی بود، ازاینرو احتمال دارد که مشوق وی برای ورود به سلک تصوف بوده باشد، زیرا ابن‌عربی از او با تکریم یاد میکند. ابن‌عربی در آغاز جوانی سرگرم شعر و شکار بود و خودش با عنوان جاهلیت از این دوره یاد میکند. او

1. Murcia
2. Andalus
3. Seville

